



سخن سردبیر

زیبا بیرانوند

z.beyranvand@ut.ac.ir

محیط زیست در سطح جهانی و ملی در معرض تهدیدهای جدی است. فهرست این تهدیدها از گرم شدن اقلیم زمین تا از دست رفتن تنوع زیستی و انواع آلودگی‌ها، بس دراز است و تکرار آنها نیز چنانچه با برنامه‌ی اقدام و پشتوانه‌ی عملی همراه نباشد صرفاً از اهمیت و حساسیت آن می‌کاهد. باید در پی یافتن علل این تهدیدها برآمد و برای کاستن یا محو هر یک دست به عمل زد.

در تقسیم بندی مشکلات محیط زیست معمولاً از سه گروه یاد می‌کنند. مسائل ناشی از جمعیت، الگوی مصرف و پیامدهای فناوری. هرچه شمار آدمیان بر روی زمین بیشتر شود تاثیر آنان بر محیط زیست شدیدتر است. بیش از یک میلیون سال است که انسان به صورت کنونی‌اش (انسان هوشمند) بر روی این کره زندگی می‌کند و در بیش از ۹۹ درصد از این مدت جمعیتش آنچنان اندک و توانش چنان کم بوده که آسیب چندانی به زمین نرسانده است، اما در عصر جدید و عمدتاً در دو قرن گذشته، انسان به برکت پیشرفت بهداشت، تغذیه و استفاده از تدابیر پزشکی جدید و به خصوص واکسیناسیون از شما مرگ و میر خود شدیداً کاسته، اما هنوز در بسیاری از مناطق و به خصوص در کشورهای در حال توسعه بر زاد و ولد خویش پا می‌فشارد نتیجه آنکه برای مدت‌ها بر جمعیتش افزوده خواهد شد.

بر اساس دانش بوم‌شناسی، چنانچه با تمام توان مالی، علمی و فرهنگی بر رشد جمعیت خود لگام نزنیم نه فقط دستیابی به اهداف والای انسانی میسر نیست بلکه ممکن است آینده بشر به انحطاط بگراید.

در واقع یک جامعه کم جمعیت و اسراف کار ممکن است به همان اندازه بر محیط زیست خود اثر بگذارد که یک جامعه پر جمعیت اما صرفه‌جو. در مورد جامعه خود ما نگران از آن روست که جمعیت و مصرف هر دو افسار گسیخته رو به افزایش است. امروزه میزان مصرف سرانه سوخت در کشور ما یکی از بالاترین رکوردهای جهانی را دارد، به گونه‌ای که چنانچه این روند هرچه سریع‌تر اصلاح نشود در آینده نزدیک ما از یک کشور صادر کننده نفت به کشور وارد کننده نفت بدل خواهیم شد و تمام پیامدهای وخیم آن را تجربه خواهیم کرد.

یکی از مقدمات رفع مشکلات زیست محیطی ارتقای فرهنگ عمومی در این زمینه است. این خود در گام اول نیازمند آموزش محیط زیست در همه سطوح است. در ابتدا برای ارتقای فرهنگ محیط‌زیستی بایستی از پایه‌ترین سطح جامعه یعنی کودکان شروع کرد و به تدریج با آنها تا بزرگسالی همراه شد و این بینش عمومی را در جامعه نهادینه کرد. برای آموزش نیز ایده‌آل است، علم محیط‌زیستی در تمامی رشته‌های دانشگاهی وارد شود. این بدان معناست که دانش و بینش محیط‌زیستی در تمام علوم پایه و تجربی و البته مهندسی لحاظ شود. این گونه بنیان رزومره جامعه بر اساس فرهنگ و بینش محیط‌زیست استوار خواهد شد و مسیر درست را طی خواهد نمود (با اقتباس از کتاب شناخت محیط‌زیست، دنیل بوتکین و ادوارد کلر).